

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พื้นฐานการจัดการ การศึกษา

ธีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย

10043530

ห้องสมุด วพบ. สุรินทร์

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

สารบัญภาพ

บทที่ 1	พัฒนาการทางการศึกษา	1
	พัฒนาการกำเนิดมนุษย์	1
	การศึกษาในยุคแรกมีอารยธรรม (Early Civilizations)	4
	การศึกษาสมัยแรกของชาวตะวันตก (Early Western Education)	5
	การศึกษาของชาวกรีก	5
	การศึกษาของชาวโรมัน	8
	การศึกษาสมัยกลาง (Education in the Middle Ages)	10
	การศึกษาสมัยฟื้นฟูและปฏิรูปศิลปวรรณกรรม (The Renaissance and Reformation Periods)	11
	การศึกษาในประเทศไทย	14
	• สมัยสุโขทัย	15
	• สมัยอยุธยา	16
	• สมัยธนบุรี	18
	• สมัยรัตนโกสินทร์	18
	ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ	26
	การแบ่งส่วนราชการกระทรวงศึกษาธิการ	29
	แผนที่และสถานที่ตั้งของกระทรวงศึกษาธิการ	30
	สรุป	30
	คำถามทบทวน	32
	เอกสารอ้างอิง	33

	หน้า
บทที่ 2	
ปรัชญา แนวคิดและทฤษฎีทางการศึกษา	37
ความสำคัญของปรัชญาการศึกษา	37
ความหมายของปรัชญา	38
สาขาของปรัชญา	39
ประเภทของปรัชญา	40
แนวคิดและทฤษฎีทางการศึกษา	46
ทฤษฎีการเรียนรู้	46
ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด	49
ทฤษฎีแนวคิดและการสอนคิด	57
ทฤษฎีพหุปัญญา	60
ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา	62
การวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม	64
สิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึงในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	68
สรุป	69
คำถามทบทวน	70
เอกสารอ้างอิง	71
บทที่ 3	
การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542	
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545	75
หลักการในการจัดการศึกษา	76
รูปแบบการจัดการศึกษา	78
ระดับการศึกษา	79
ภารกิจของสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542	
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545	79
การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวปฏิรูปการศึกษา	83
หลักการบริหารจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา	83
บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา	87
การบูรณาการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ	91

	หน้า
นวัตกรรม เทคโนโลยี และสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้	94
การวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (หลักสูตรแกนกลาง) เชื่อมโยงสู่การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในระดับโรงเรียน และออกแบบการจัดการเรียนรู้	100
สรุป	104
คำถามทบทวน	105
เอกสารอ้างอิง	106
บทที่ 4 การปฏิรูปการศึกษา	109
หลักการและกรอบแนวคิด	110
นโยบายการปฏิรูปการศึกษา	111
กรอบแนวคิด องค์ประกอบ ยุทธศาสตร์ และเป้าหมายการปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ	115
กรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษา	115
องค์ประกอบหลักของการปฏิรูปการศึกษา	116
ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา	117
มิติของการปฏิรูปการศึกษา	118
เงื่อนไขความสำเร็จในการปฏิรูปการศึกษา	118
แนวทางการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา	119
แนวทางการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาในระดับสถานศึกษา	120
ปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ	125
การผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพ มีสมรรถนะ และมีความรู้ความสามารถ เป้าหมายยุทธศาสตร์และตัวบ่งชี้การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561)	127 128
พันธกิจในการปฏิรูปการศึกษา	129
การพัฒนาคุณภาพครูตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา	130
สรุป	137
คำถามทบทวน	139
เอกสารอ้างอิง	140

บทที่ 5	การประกันคุณภาพทางการศึกษา	141
	ความหมายและความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา	141
	ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา	142
	การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา	143
	มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา	143
	แนวคิดและหลักการในการประกันคุณภาพการศึกษา	144
	หลักการประกันคุณภาพการศึกษา	150
	ระบบและกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา	153
	กระบวนการประกันคุณภาพภายใน	153
	ขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการประกันคุณภาพภายใน	155
	บทบาทหน้าที่ของครูในการประกันคุณภาพภายใน	158
	กระบวนการประเมินคุณภาพภายนอก	159
	โครงสร้างสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)	160
	กระบวนการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	161
	การพัฒนาระบบและเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอก	162
	วิธีการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	165
	เกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	169
	สรุป	172
	คำถามทบทวน	173
	เอกสารอ้างอิง	174
บทที่ 6	การจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551	177
	แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน	
	พ.ศ. 2551	177
	สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์	179
	มาตรฐานการเรียนรู้	181
	กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	182
	ระดับการศึกษา	182
	การจัดเวลาเรียน	183

	หน้า
การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ	185
การจัดการเรียนรู้	185
สื่อการเรียนรู้	187
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	188
เกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียน	190
คุณภาพของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	193
การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	194
การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างเข้าใจ	196
การออกแบบการจัดการเรียนรู้อิงมาตรฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551	197
การวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (หลักสูตรแกนกลาง) เชื่อมโยงสู่การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในระดับโรงเรียน และออกแบบการจัดการเรียนรู้	199
การออกแบบการเรียนรู้ตามสภาพจริง	200
สรุป	203
คำถามทบทวน	204
เอกสารอ้างอิง	205
บทที่ 7 ความหมาย ความมุ่งหมาย และหลักการดำเนินการ	
ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2552-2559	207
ความหมายของการศึกษา	207
ความมุ่งหมายและหลักการ	209
วัตถุประสงค์ แนวนโยบาย เป้าหมาย และกรอบการดำเนินการ ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2552-2559	209
การบริหารแผนสู่การปฏิบัติ	226
หลักการบริหารแผนสู่การปฏิบัติ	227
เป้าหมายการนำแผนสู่การปฏิบัติ	228
แผนงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา	229
แผนงานขยายโอกาสทางการศึกษา	230

	หน้า
แผนงานส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษา	231
แผนงานระยะหลัง (พ.ศ. 2555-2559)	235
การสร้างกลไกหลักเพื่อขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติ	239
เงื่อนไขสู่ความสำเร็จ	240
สรุป	245
คำถามทบทวน	247
เอกสารอ้างอิง	248
บทที่ 8 การจัดการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ	
ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559	249
กฎหมายและเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา	249
แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559	251
• วิสัยทัศน์	252
• พันธกิจ	252
• วัตถุประสงค์	252
• เป้าหมายหลัก	252
• ตัวชี้วัด	252
ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์	253
การนำแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการสู่การปฏิบัติ	
และการติดตามประเมินผล	265
ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ. 2553-2561	266
หลักการสร้างความเป็นพลเมือง	267
ความหมาย	267
หลักการ	268
สภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการศึกษา	274
สรุป	276
คำถามทบทวน	278
เอกสารอ้างอิง	279

	หน้า
บทที่ 9 การจัดการความรู้ในสถานศึกษา	281
นิยามของความรู้	281
ระดับของความรู้	282
ประเภทของความรู้	283
แนวทางการจัดการความรู้ (Knowledge Management)	283
ลำดับของความรู้	285
เป้าหมายของการจัดการความรู้	285
แนวคิดการจัดการความรู้ในมิติการพัฒนาองค์กร	286
องค์ประกอบในการจัดการความรู้	293
บทบาทการจัดการความรู้ในสถานศึกษา	300
การจัดการความรู้ในสถานศึกษา	301
การจัดการความรู้สู่การปฏิบัติในสถานศึกษา	303
กิจกรรมในกระบวนการจัดการความรู้	307
ตัวอย่างของการจัดการความรู้สู่การปฏิบัติในสถานศึกษา	308
การจัดการความรู้สู่การปฏิบัติโดยใช้วงจรการจัดการความรู้	316
เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการความรู้	317
ประโยชน์ที่ได้จากการจัดการความรู้	319
สรุป	320
คำถามทบทวน	321
เอกสารอ้างอิง	322
บทที่ 10 การศึกษากับการปฏิรูปวิชาชีพครู	327
ความหมายคำว่าครู	327
การกำหนดตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	328
คุณสมบัติผู้ที่ประกอบวิชาชีพครู	329
มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา	330
ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทางการศึกษา	338
ผู้ที่ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทางการศึกษา	338
ผู้ที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทางการศึกษา	339

	หน้า
ประเภทของใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทางการศึกษา	340
อายุใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ	340
คุณสมบัติของผู้ขอต่ออายุใบอนุญาตผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา	340
การต่ออายุใบอนุญาตของผู้ที่ยังมิได้ประกอบวิชาชีพ	345
การต่ออายุใบอนุญาตประกอบวิชาชีพของชาวต่างประเทศ	345
การอุทธรณ์กรณีที่ไม่ได้รับการต่ออายุใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ	346
สรุป	346
คำถามทบทวน	348
เอกสารอ้างอิง	349
บรรณานุกรม	351
ประวัติผู้เรียบเรียง	367